IV

(Informări)

INFORMĂRI PROVENIND DE LA INSTITUȚIILE ȘI ORGANELE UNIUNII EUROPENE

CONSILIU

Concluziile Consiliului din 26 noiembrie 2009 privind educația copiilor proveniți din familii de migranți

(2009/C 301/07)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

AVÂND ÎN VEDERE

Directiva 77/486/CEE a Consiliului privind educația copiilor lucrătorilor migranți din țările UE, prin care se solicită statelor membre să le ofere copiilor aflați în această situație instruire gratuită, inclusiv predarea limbii oficiale sau a uneia dintre limbile oficiale ale statului-gazdă, precum și să adopte măsuri corespunzătoare pentru a promova, în cooperare cu statele de origine, predarea limbii materne și a culturii țării de origine ([1]);

Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre privind stabilirea principiilor comune de bază pentru politica de integrare a imigranților în Uniunea Europeană ([2]), unul dintre acestea fiind că eforturile în domeniul educației sunt esențiale pentru pregătirea imigranților și în special a descendenților acestora pentru a participa cu mai mult succes și mai activ în societate;

Decizia nr. 1720/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 noiembrie 2006 de stabilire a unui program de acțiune în domeniul învățării continue, care include sprijinirea proiectelor privind educația interculturală și integrarea elevilor migranți;

Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, cu privire la eficiență și echitate în domeniul educației și formării profesionale ([3]), prin care statele membre au fost invitate să asigure sisteme de educație și de formare echitabile care să vizeze acordarea de oportunități, acces, tratament și rezultate care să fie independente de nivelul socioeconomic și de alți factori care pot conduce la dezavantaje educaționale;

Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele-cheie pentru învățarea de-a lungul vieții, care subliniază importanța competențelor sociale și civice și a expresiei culturale și recomandă adoptarea unor măsuri corespunzătoare pentru aceia care, datorită dezavantajelor din domeniul educației, au nevoie de sprijin special pentru a își realiza potențialul de învățare ([4]);

Concluziile Consiliului European din 13-14 martie 2008, prin care s-a lansat un apel către statele membre de a lua măsuri concrete în vederea îmbunătățirii nivelului persoanelor care învață provenite din familii de migranți ([5]);

Pactul european privind imigrația și azilul, prin care statele membre au fost invitate să stabilească politici ambițioase pentru a promova integrarea armonioasă a imigranților în țările respective, politici care includ măsuri specifice pentru promovarea învățării limbilor ([6]);

Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre privind politicile de integrare în Uniunea Europeană ([7]), care au inclus un apel la elaborarea unor măsuri în domeniul educației adaptate nevoilor copiilor proveniți din familii de migranți și care vizează prevenirea eșecului școlar;

Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului din 21 noiembrie 2008, privind pregătirea tinerilor pentru secolul XXI: un program de cooperare europeană pe plan școlar ([8]), prin care statele membre au fost invitate să asigure accesul la oportunități și servicii de înaltă calitate în domeniul educației, în special pentru copiii și tinerii care pot fi dezavantajați de circumstanțe personale, sociale, culturale și/sau economice;

([1]) JO L 199, 6.8.1977, p. 32.
([2]) Doc. 16238/1/04 REV 1.
([3]) JO C 298, 8.12.2006, p. 3.
([4]) JO L 394, 30.12.2006, p. 10.
([5]) 7652/08, punctul 15, p. 10.
([6]) Doc. 13440/08.
([7]) Doc. 15251/08.
([8]) JO C 319, 13.12.2008, p. 20.

SALUTÂND

Cartea Verde a Comisiei Europene intitulată „Migrație și Mobilitate: provocările și oportunitățile sistemelor educaționale din UE" și raportul conex privind procesul de consultare desfășurat pe parcursul celei de a doua jumătăți a anului 2008 (1);

Și LUÂND ACT de faptul că

În sensul prezentelor concluzii – în cadrul cărora accentul principal se pune pe școli – formularea „proveniți din familii de migranți" va fi utilizată în special pentru a descrie copiii tuturor persoanelor care trăiesc într-o țară a UE în care nu s-au născut, indiferent dacă aceste persoane sunt resortisanți ai unor țări terțe, cetățeni ai unui alt stat membru al UE sau dacă au devenit ulterior resortisanți ai statului membru-gazdă;

RECUNOAȘTE că

1. Timp de generații migrația a adus o contribuție considerabilă la dezvoltarea socioeconomică europeană și acest proces va continua în viitor. În contextul actual al expansiunii globalizării și al schimbărilor demografice, integrarea reușită a migranților în societate rămâne o condiție prealabilă pentru competitivitatea economică a Europei și pentru stabilitatea și coeziunea socială.

2. Educația joacă un rol-cheie nu numai în asigurarea faptului că copiii proveniți din familii de migranți își pot realiza potențialul pentru a deveni cetățeni bine integrați și de succes, dar și în crearea unei societăți care este echitabilă, integratoare și care respectă diversitatea. Cu toate acestea, astfel de copii continuă să evolueze mai puțin în ceea ce privește rezultatele școlare, iar chestiuni privind discriminarea rasială și etnică și excluderea socială se regăsesc în întreaga Uniune Europeană. Astfel, prezența în multe state membre a unui număr semnificativ de persoane care învață provenite din familii de migranți implică o serie de provocări – dar și de oportunități semnificative – pentru sistemele educaționale.

3. Integrarea migranților reprezintă un efort colectiv care necesită participarea migranților înșiși și care implică multe sectoare diferite din societate, în plus față de sectorul educației. Cooperarea transsectorială la nivel de politici între, printre alții, ministerele relevante, autoritățile din domeniul educației, serviciile sociale, serviciile de sănătate, autoritățile din sectorul locuințelor și serviciile din domeniul azilului și imigrației, precum și dialogul cu societatea civilă sunt esențiale pentru asigurarea unui nivel adecvat de sprijin pentru copiii proveniți din familii de migranți și familiile acestora.

4. Deși un număr mare de copii proveniți din familii de migranți reușesc în sistemul educațional și într-adevăr unii dintre aceștia se numără printre cei cu rezultate excepționale, există dovezi clare și coerente atât pe baza indicatorilor naționali, cât și a studiilor internaționale precum PISA (2) că succesul în sistemul educațional al celor mai mulți elevi migranți tinde să fie semnificativ mai mic decât cel al colegilor lor. Aceasta duce la o incidență mai mare a abandonului școlar, la niveluri mai scăzute de calificare și la un număr mai mic de persoane încadrate în învățământul superior în rândul unor astfel de elevi. Faptul că acestor copii proveniți din familii de migranți li se oferă o mai bună șansă de reușită în sistemul educațional poate reduce marginalizarea, excluderea și alienarea.

5. Situația celor pentru care diferențele lingvistice și culturale dintre casă și școală se combină cu circumstanțe socioeconomice precare face obiectul unei preocupări speciale. În astfel de cazuri, dificultățile asociate cu statutul socioeconomic scăzut pot fi formate din factori precum barierele lingvistice, așteptările scăzute, insuficientul sprijin din partea familiei și a comunității și lipsa modelelor potrivite.

6. Astfel de dezavantaje – asociate cu lipsa de permeabilitate în cadrul sistemelor școlare și cu diferențele de calitate dintre școli – pot conduce la o situație în care un număr mare de copii proveniți din familii de migranți sunt reuniți în școlile cu nivel de performanță redus. Tendințele de acest tip reprezintă provocări majore pentru sistemele școlare din Uniunea Europeană, sporind dificultatea atingerii unor niveluri înalte de reușită pentru toți și a unui grad înalt de coeziune socială.

7. Deși responsabilitatea stabilirii unor politici educaționale este, în mod clar, de competența statelor membre, chestiunile discutate și provocările subliniate în prezentele concluzii sunt din ce mai mult comune. Astfel, există în mod clar potențial pentru sprijin ulterior, cercetare și cooperare la nivel european, utilizând programele comunitare relevante precum programul de învățare de-a lungul vieții și Fondul european de integrare și utilizând instrumente precum metoda deschisă de coordonare pentru schimbul de bune practici și pentru promovarea învățării reciproce în privința politicilor și măsurilor care abordează dezavantajele educaționale în rândul copiilor proveniți din familii de migranți.

CONSIDERĂ că

1. Educația are o contribuție importantă în asigurarea integrării reușite a migranților în societățile europene. Începând cu educația la o vârstă fragedă și cu școlarizarea de bază, dar continuând pe parcursul tuturor nivelurilor de învățare de-a lungul vieții, sunt necesare măsuri specifice și o mai mare flexibilitate pentru a răspunde nevoilor persoanelor care învață provenite din familii de migranți și pentru a le oferi acestora, indiferent de vârstă, sprijinul și oportunitățile de care au nevoie pentru a deveni cetățeni activi și de succes, precum și impulsul de a-și realiza potențialul la maximum. Aceste măsuri ar trebui adoptate prin coordonare cu politicile din alte domenii care abordează nevoile copiilor proveniți din familii de migranți și ale familiilor acestora.

(1) Documentul 11631/09 + ADD 1 și, respectiv, documentul 12594/09.

(2) Programul OCDE pentru evaluarea internațională a elevilor.

2. Este posibil ca sistemele educaționale care pun accentul atât pe echitate, cât și pe calitate, care acționează în sensul unor obiective comune clare și care favorizează abordările integratoare la toate nivelurile să se dovedească a fi cele mai eficiente în răspunsurile oferite nevoilor specifice ale elevilor proveniți din familii de migranți, îmbunătățind performanța educațională și, în același timp, încurajând legăturile sociale dintre aceștia și colegii lor.

3. Diversitatea culturală din societățile noastre ar trebui să fie salutată ca sursă de vitalitate și de îmbogățire. Neconducând în niciun caz la slăbirea importanței primordiale acordate identității culturale, a valorilor de bază și a drepturilor fundamentale ale țării-gazdă, promovarea educației interculturale în școlile europene în vederea schimbului de cunoștințe și a aprofundării înțelegerii reciproce a culturii celuilalt, precum și pentru construirea respectului și combaterea prejudecăților va aduce tuturor beneficii pe termen lung.

4. Abordări precum stabilirea sau consolidarea mecanismelor de combatere a discriminării, crescând permeabilitatea parcursurilor din cadrul sistemelor școlare și eliminarea barierelor din calea evoluției individuale prin sistem, pot ajuta la combaterea segregării și pot contribui la niveluri mai ridicate de reușită pentru persoanele care învață provenite din familii de migranți. Oferirea unui proces de învățare și a unui sprijin individual mai personalizat poate aduce beneficii tuturor elevilor din sistem și poate conduce la o calitate mai bună pentru toți. Creșterea calității serviciilor în școlile cu nivel de performanță redus poate îmbunătăți oportunitățile pentru toți elevii, inclusiv pentru migranți.

5. Ar trebui încurajate programele de formare specializate care gestionează aspectele lingvistice și de diversitate culturală și dezvoltarea competențelor interculturale pentru a sprijini autoritățile școlare, persoanele cu funcții de conducere din școli, profesorii și personalul administrativ în adaptarea la nevoile școlilor sau claselor care includ elevi proveniți din familii de migranți, realizând întregul potențial al acestora. De asemenea, ar trebui acordată atenție și chestiunilor privind modalitățile de a asigura relevanța metodelor, materialelor și programelor de predare pentru toți elevii, indiferent de originile acestora, de a continua să atragă și păstreze pe cei mai buni profesori în școlile cu nivel de performanță redus, de a consolida funcția de conducere în aceste contexte, precum și de a crește – în conformitate cu procedurile naționale – numărul profesorilor care ei înșiși provin din familii de migranți.

6. Procesul de integrare poate fi facilitat prin intermediul dezvoltării de parteneriate cu comunitățile locale, inclusiv cu familiile de elevi proveniți din familii de migranți și asociațiile de migranți, contribuind astfel la dezvoltarea școlilor în calitate de comunități educaționale. Prin construirea unui climat de înțelegere reciprocă, de încredere și de cooperare, parteneriatele de acest tip pot contribui în mai multe moduri, precum furnizarea de asistență în privința interpretării, asigurarea unei interfețe – în anumite cazuri a unei medieri – între școli și comunitatea în cauză și dezvoltarea de legături favorabile cu limba și cultura de origine. În acest context, predarea în limba (limbile) din țara-gazdă, precum și sesiunile de informare pentru părinții de elevi proveniți din familii de migranți pot aduce o contribuție semnificativă la îmbunătățirea comunicării între școli și familii, ameliorând astfel condițiile pentru o integrare socială reușită.

7. Cunoașterea aprofundată a limbii oficiale (sau a uneia dintre limbile oficiale) ale țării-gazdă reprezintă o condiție prealabilă pentru reușita în sistemul educațional și reprezintă cheia atât pentru integrarea socială, cât și pentru integrarea profesională. Statele membre ar trebui să ia în considerare elaborarea unor dispoziții specifice de sprijinire a acestui proiect, precum predarea intensivă a limbii pentru elevii recent sosiți, proveniți de familii de migranți, măsuri suplimentare pentru cei care întâmpină dificultăți și cursuri speciale de formare pentru a asigura tuturor profesorilor competențe pentru a îi instrui pe copiii a căror limbă maternă este diferită de limba de predare. Ar trebui să fie sprijinite dispozițiile adaptate din cadrul programei – de exemplu, predarea consolidată a limbii țării-gazdă pentru elevii a căror limbă maternă este diferită.

8. Deși accentul principal ar trebui să se pună în continuare pe limba (limbile) țării-gazdă, încurajarea elevilor în vederea acumulării sau menținerii de cunoștințe din limba lor de origine poate crea beneficii la mai multe niveluri: la nivel social, în termeni de identitate culturală și de încredere în sine, la nivel profesional, în termeni de încadrare ulterioară pe piața muncii, dar și la nivel educațional, în termeni de învățare ulterioară. Deși resursele pentru astfel de activități de învățare sunt limitate, domeniul de aplicare a acestor activități ar putea fi extins în diverse modalități, de exemplu prin acorduri bilaterale cu țările vizate și prin parteneriate de colaborare cu comunitățile locale relevante sau prin utilizarea noilor tehnologii, de exemplu, prin stabilirea contactelor pe internet sau prin dezvoltarea inițiativelor de tipul *e-twinning*.

9. Pe lângă crearea fundamentelor școlarizării ulterioare, educația la o vârstă fragedă poate juca un rol decisiv în integrarea copiilor proveniți din familii de migranți, în special prin acordarea unei atenții deosebite dezvoltării lingvistice. De aceea, ar trebui accelerate eforturile pentru a le asigura familiilor defavorizate social accesul adecvat la servicii de îngrijire a copiilor și la instituții de învățământ preșcolar de calitate.

10. Sprijinul direcționat – precum resursele suplimentare de predare pentru școlile din zonele defavorizate și oferirea de cursuri mai personalizate – poate fi utilizat pentru a contrabalansa dezavantajele educaționale și efectele negative ale integrării insuficiente. Ar trebui să se acorde atenție și modalităților de a acorda sprijin educațional suplimentar, de exemplu sub forma consilierii și a meditațiilor, a ghidării atât a elevilor, cât și a părinților cu privire la oportunitățile existente pentru aceștia în cadrul sistemului educațional sau a organizării de centre dedicate învățării și efectuării temelor pentru acasă după orele de curs, în parteneriat cu asociațiile de părinți și cu asociațiile comunitare. Sunt necesare modalități de lucru flexibile pentru migranții recent-sosiți, în special în ceea ce privește învățarea limbilor. În această privință, este nevoie nu numai de o intervenție rapidă și orientată, la scurt timp după sosirea în țara-gazdă, dar și de programe susținute de sprijin lingvistic.

PRIN URMARE, INVITĂ STATELE MEMBRE

1. Să ia măsurile adecvate la nivelul solicitat de responsabilitate – local, regional sau național pentru a se asigura că tuturor copiilor li se oferă șanse egale și echitabile, precum și sprijinul necesar pentru a își dezvolta potențialul la maximum, indiferent de proveniență. În special, aceste măsuri pot include:

   — dezvoltarea unei abordări integrate a politicilor pentru atingerea acestor obiective;

   — crearea sau consolidarea mecanismelor de combatere a discriminării, cu scopul de a promova integrarea socială și cetățenia activă;

   — creșterea permeabilității parcursurilor educaționale și eliminarea barierelor din cadrul sistemelor școlare;

   — îmbunătățirea calității serviciilor în școli și reducerea diferențelor dintre acestea, inclusiv prin eforturile de a-i atrage și de a-i păstra pe cei mai buni profesori și de a consolida funcția de conducere în școlile cu nivel de performanță redus;

   — creșterea accesului la servicii de înaltă calitate de educație și îngrijire a copiilor de vârstă fragedă;

   — oferirea unui proces de învățare și a unui sprijin individual mai personalizat, în special pentru copiii de migranți care au niveluri scăzute de reușită în sistemul educațional;

   — oferirea de formare specializată privind gestionarea diversității lingvistice și culturale, precum și competențele interculturale pentru persoanele cu funcții de conducere din școli, profesori și personalul administrativ;

   — dezvoltarea de politici adecvate pentru predarea limbii țării-gazdă, precum și luarea în considerare a posibilităților pentru elevii proveniți din familii de migranți de a își menține și de a își dezvolta limba maternă;

   — asigurarea unei programe de înaltă calitate, relevantă pentru toți copiii, indiferent de originile acestora, cu adaptarea metodelor de predare, a materialelor și a programei în funcție de nevoile copiilor proveniți din familii de migranți;

   — dezvoltarea de parteneriate cu comunitățile de migranți și accelerarea eforturilor menite să amelioreze comunicarea cu părinții proveniți din familii de migranți;

   — acordarea de sprijin orientat pentru elevii proveniți din familii de migranți care au, de asemenea, nevoi speciale;

   — colectarea și analizarea datelor din acest domeniu, în vederea documentării procesului de definire a politicilor;

   — schimbul de bune practici în acest domeniu în vederea îmbunătățirii politicilor și măsurilor la nivelul corespunzător.

2. Să dezvolte, în contextul noului cadru strategic de cooperare europeană în educație și formare („ET 2020") și utilizând metoda deschisă de coordonare, învățarea reciprocă cu privire la cele mai bune practici pentru educarea persoanelor care învață provenite din familii de migranți.

3. Să utilizeze, în funcție de necesitățile specifice, Programul de învățare de-a lungul vieții, Fondul Social European și alte resurse, precum Fondul european de integrare, pentru a dezvolta și sprijini proiectele privind educația interculturală și educația persoanelor care învață provenite din familii de migranți.

INVITĂ COMISIA

1. Să faciliteze și să sprijine cooperarea între statele membre cu privire la chestiunile discutate în prezentele concluzii, inclusiv prin identificarea, schimbul, compilarea și asigurarea diseminării eficace a experienței și a bunelor practici în domeniile prezentate mai sus și prin utilizarea programelor comunitare existente.

2. Să țină seama de modalitățile și mijloacele prin care pot fi atinse în modul cel mai eficient obiectivele din Directiva 77/486/CEE a Consiliului, care s-a modificat în mod semnificativ de la adoptarea sa.

3. Să monitorizeze decalajul la nivel de rezultate dintre nativii și migranții implicați în procesul de învățare, utilizând datele și indicatorii actuali.

4. Să coopereze îndeaproape cu alte organizații internaționale în ale căror activități sunt abordate chestiuni privind educația și migrația, precum Consiliul Europei, UNESCO și OCDE ([1]).

5. Să asigure reflectarea adecvată a chestiunilor privind migrația în Programul de învățare de-a lungul vieții și în alte programe comunitare relevante, în Planul de acțiune privind învățarea în rândul adulților și în procesul de la Copenhaga, precum și în alte inițiative din domeniul educației și formării, inclusiv din învățământul superior.

6. Să se asigure că aspectele privind educația copiilor proveniți din familii de migranți se reflectă în mod adecvat în procesul de protecție socială și de integrare socială.

([1]) Ar trebui să fie garantat dreptul de participare al tuturor statelor membre la aceste activități.